

Fra
Villreirådet i Norge

Til
Klima – og Miljødepartementet

Innspill fra Villreirådet i Norge til ny villreinpolitikk

Villreirådet vil takke for en ny anledning til å gi innspill til arbeidet med ny stortingsmelding for villrein.

Vi vil også vise til våre to tidligere innspill, fra mai 2023 og desember 2022.

For enkelthetsskyld vil vi her først kort gjenta våre tidligere foreslåtte to «hovedmål» og med tilhørende mulige tiltak - og deretter vil vi kommentere KLDs skisser til ny villreinpolitikk.

I brev fra oss av mai 2023 spilte vi inn disse to hovedmålene og med mulige tiltak:

1. Å unngå ytterligere nedbygging og forstyrrelser av fjellområder med rein.

Foreslåtte tiltak:

- I. Å stanse videre nedbygging av villreinområdene til hytte- og fritidsformål. Her bør det komme en nye rikspolitiske retningslinjer knyttet til ivaretaking av fjellområdene. Samtidig bør det forventes en lav terskel for statlig innsigelse for arealsaker som berører villrein.
- II. Stille krav om gode avbøtende tiltak iht. best mulig kunnskap ved eventuell realisering av regulerte hyttefelt i villreinområder.
- III. Sørge for at leveområdene til villrein som ligger utenfor vernede fjellområder, får en vesentlig høyere terskel før aksept av nye inngrep, for eksempel ved at kommunene oppfordres til å regulere etter plan- og bygningslova til bevaring for naturformål.
- IV. Få på plass godt og praktisk lovverk til å kunne sikre villreinen førsteprioritet i noen utvalgte funksjonsområder til avgrensede tider på året.
- V. Etablere en overordnet og tverrsektoriell forståelse og en statlig forventning om at hensyn til villreinens leveområder er en *vesentlig samfunnsinteresse* som skal vektlegges tungt også når det gjelder samferdselsprosjekter, energiproduksjon, energitransport og bruk av arealene for landbruksformål.
- VI. Stimulere til at planer som berører villrein også bygger på god viltfaglig kompetanse hos kommunene som planmyndighet, eventuelt ved interkommunalt samarbeid.
- VII. Opprettholde GPS-merkeprosjektene i de nasjonale villreinområdene og stimulere til merkeprosjekter også i de mindre villreinområdene. Det er viktig at kommunene og den lokale villreinforvaltningen deltar aktivt. Dette for å øke kunnskapen om områdebruk og påvirkninger – og for å skape forståelse for villreinens behov.

2. Å aktivt gjennomføre restaureringstiltak for å øke arealene av tilgjengelige leveområder og gjennom en kunnskapsbasert viltforvaltning bedre dyrehelsen.

Foreslåtte tiltak:

- I. Etablering av et stort, statlig miljøfond hvor man kan omsøke midler til diverse tiltak som bedrer forholdene for villrein, som t.d. flytting av turisthytter og omlegging av stier/ruter.
- II. Innkreving av en miljøavgift ved utbygging og kommersiell bruk av villreinområder, hvor miljøavgiften bør kunne finansiere restaurering av tilsvarende fjellnatur ved en faktor på 3-4.
- III. Vurdere økonomisk verdien av tap av natur (arealtap eller arealgevinst), ved eksempelvis vurdering av tunneller som erstatning for høyfjellsveier som kutter opp eller gjør deler av fjellet uegnet for villrein.
- IV. Bedret finansiering av lokal forvaltning og overvåking og dermed øke mulighetene for ulike lokale forvaltningstiltak.

Vår vurdering av KLDs foreløpige forslag

I skissene til ny villreinpolitikk fra september 2023 ser vi at flere viktige trusler og utfordringer er omtalt og med en etter vår oppfatning riktig beskrivelse av mulige tiltak og virkemidler. Vi mener imidlertid at det noen steder er behov for en tydeliggjøring, eller spissing av beskrivelsen av tiltak.

Vi er helt enig i at politikken skal være helhetlig, balansert og faktabasert, og at villreinens tilstand skal forbedres (vår understrekning).

Det skisseres fem overordnede politikkområder der man ser at det kan være behov for nye eller sterkere tiltak og virkemidler. Dette er områder som samlet sett skal svare ut de mest sentrale delene av utfordringsbildet, og som på denne måten vil kunne bidra til å bedre tilstanden for villrein.

De fem områdene er (med våre kommentarer under):

Bestandsforvaltning

Vi er enig i at det kan bli behov for å gjøre tilpasninger i forvaltningsstrategiene for å sikre en langsiktig og bærekraftig forvaltning som kan tilpasses endrede behov og forutsetninger.

Vi mener imidlertid at det i flere områder – og gjerne i de mindre områdene, kan være behov for å styrke kunnskapen om områdebruk og påvirkninger. Vi har tidligere blant annet pekt på behov for flere GPS merkeprosjekt og vi har tatt opp at utvalgenes økonomi i flere områder er dårlig og bør styrkes. I tillegg vil vi også nevne at noen steder er forvaltningen og jakt og jegersamarbeidet svakt organisert. Aktiv stimulering for å bedre dette kan også være en prioritert oppgave.

Dyrehelse

Vi støtter KLD i at dette fortsatt vil være viktig, og at det også vil være et økt behov for en helhetlig tilnærming med økt søkelys på ulike helseutfordringer for villreinen for å sikre god helsestatus generelt. Økt forskningsinnsats og å bedre lokale overvåking, lokal kunnskapsstatus og kompetanse i og gjennom utvalgene er viktig.

Også å vektlegge kalvevekter og ulike prosjekter og tiltak for å forsøke å bedre disse kan være gode og målrettete.

Arealforvaltning

Vi er i generelt enig i KLDs vurdering av at det er nødvendig med en mer helhetlig og langsiktig arealforvaltning for å ivareta områder som er viktige for villreinen. Og spesielt viktige trekkpassasjer og funksjonsområder for villrein.

Vi synes imidlertid at KLD har en beskrivelse av nødvendig tiltak for å stanse den formidable nedbyggingen av villreinens leveområder som er for vag og fremstår som usikker. Her vil vi trekke frem disse to setningene:

«... Potensialet for fortetting eller utvidelse av eksisterende områder for fritidsboliger bør som eksempel vurderes før det blir lagt til rette for utbygging i nye områder som kan påvirke villreinen negativt» og «... Kommunene bør trolig unngå nye hytteområder i villreinområder».

Jf. siste setning, så bør det ikke være noen tvil om at nye hytteområder i villreinland er i direkte konflikt med at målet om at villreinens tiltak skal forbedres – og at dagens hyttebygging er en av de viktigste direkte truslene mot villreinens overlevelse.

Restaurering

Vi støtter fullt og helt opp under KLDs vurdering av at det i flere tilfeller vil være nødvendig å gjenopprette deler av villreinens historiske områder, gjennom restaurering og andre tilbakeføringstiltak.

KLD skriver videre at det er viktig å finne gode modeller for å finansiere slike tiltak.

Dette er vi helt enig i – og vi vil vise til våre forslag til ulike modeller i mål 2, tiltak I.-III. referert over.

Ferdsel

Vi finner det også svært positivt at meldingen vil omhandle ulike tiltak for å redusere negativ påvirkning fra ferdsel, særlig i de områdene der villreinen er gitt prioritet.

Vi vil her trekke frem at Villreirådet i 2021/2022 etter å ha sendt noen spørsmål fikk innspill fra en rekke villreinområder om behovet for å kunne skjerme noen områder til noen tider for menneskelig ferdsel.

Dette kan gå på kanalisering og omlegging av stier, ruter og turisthytter, tilpassete avtaler med veimyndighet og kraftleverandør og også andre som har pågående aktiviteter. Også klare, rettslige virkemidler for å kunne ha anledning til stanse menneskelig ferdsel i noen områder til visse tider – der informasjon og frivillige tiltak ikke er tilstrekkelig, vil kunne være et svært viktig redskap for forvaltningen inn i fremtiden.

Vi mener avslutningsvis at KLD har lagt opp til en god og medvirkende prosess – og at kunnskapsgrunnlaget og de skisserte tiltakene er godt faglig fundert.

Nettopp derfor er det viktig å være tydelig i omtalen av tiltakene – slik at det ikke gis rom for noen tvil om det eksempelvis er nødvendig å stanse ytterligere hyttebygging i villreinområdene.

Vi ser frem til å følge prosessen videre!

For Villreirådet i Norge

Endre Lægreid, leder